

DE WARMTETRANSITIE BUREN 2022 - 2024

EEN VISIE MET EEN PLAN!

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	4
2. Doel	5
3. Uitgangspunten en voorwaarden	6
3.1 De uitgangspunten	6
3.2 De voorwaarden	6
4. De resultaten uit het voortraject	7
4.1 De resultaten van het technische onderzoek	7
4.2 De resultaten van het draagvlakonderzoek	9
VISIE	10
5. De Burense warmtevisie	10
5.1 Kerngericht en maatwerk	10
5.2 Nu beginnen	11
5.3 Ruimte voor lokale initiatieven	12
5.4 En verder	12
PLAN	13
6. Informatie, communicatie en participatie	13
6.1 Informatie en communicatie	13
6.2 Participatie	14
7. Betaalbaarheid	15
7.1 Energiearmoede	16
7.2 Financiële steun	17
AANVULLEND	17
8. Uitvoering	17
8.1 Rol van de gemeente	17
8.2 Uitvoering en samenwerking	18
8.3 Ontwikkeling en beheer van warmtenetten	19
8.4 Verduurzaming monumenten	20
8.5 Aandachtspunten	20
9. Planning	22
9.1 Acties en activiteiten (samenvattend)	22
9.2 Kosten en dekking	23
10. Slotwoord	26
Bijlagen	26
Bijlage 1: Overzicht van bestaande verwarmingstechnieken	26
Bijlage 2: Kaart aanwijzing drinkwatergebied	26
Bijlage 3: Rapport Energie Samen Rivierenland	26
Bijlage 4: Rapport Spectrum	26
Bijlage 5: Wat 'anders verwarmen' voor u als inwoner betekent	26
Bijlage 6: Participatieladder	26
Bijlage 7: Aanzet klankbordgroep	26

Voor de begrippenlijst verwijzen wij naar:

<https://pdc.buren.nl/wp-content/uploads/2020/10/Begrippenlijst-duurzaamheid.pdf>

Voorwoord

Ook in Buren hebben we jarenlang onze huizen en gebouwen verwarmd met aardgas. Aan die relatief onbezorgde periode komt een einde en we gaan een duurzame toekomst tegemoet. We weten het allemaal: de gemiddelde temperatuur op aarde stijgt, de uitstoot van broeikasgassen moet sterk verminderen. En daarbij komt dat ook de gaswinning in Groningen als gevolg van de aardbevingen aan banden wordt gelegd.

Deze simpele constateringën houden een aantal enorme uitdagingen in. We ontkomen er niet aan onze manier van leven op vele fronten te veranderen. Alle inventieve en innovatieve manieren om verdere opwarming te stoppen vormen dé discussie van deze tijd. Eén van de grootste opgaven hierbij is het vóór 2050 aardgasvrij maken van ons land.

In deze ‘warmtetransitie Buren 2022-2024’ schetsen we hoe Buren van het aardgas denkt af te gaan. De visie moet worden gelezen als een eerste stap in een langdurig en veelomvattend proces waarin inwoners, bedrijven, energiecoöperatie(s), woningcorporaties, netbeheerders en gemeente samen zullen gaan optrekken. Want laat één ding duidelijk zijn: in de warmtetransitie kan geen van de hier genoemde partijen het alleen. We móeten samen optrekken. En ook nadrukkelijk mét inwoners, bij wie we immers ‘achter de voordeur gaan komen’. Draagvlak en participatie zullen daarbij noodzakelijk zijn, iedereen moet mee kunnen doen.

We zullen de komende jaren fors inzetten op woningisolatie en energiebesparing. Dat heeft alles te maken met het landelijke karakter van onze mooie gemeente. Binnen onze gemeentegrenzen hebben we nu eenmaal geen compacte stedelijke gebieden die je ‘eenvoudig’ met een warmtenet zou kunnen verwarmen. Aan de andere kant zijn er ook juist mogelijkheden en die gaan we samen met onze inwoners nader onderzoeken.

Het is mooi om te constateren dat de Burense verduurzamingsstrategie (met als aanpak stap voor stap naar aardgasvrij-ready) naadloos aansluit bij de hernieuwde visie die de minister onlangs aan de Tweede Kamer heeft gezonden¹.

We kunnen alle ontwikkelingen die op ons af gaan komen in de komende warmtetransitie op dit moment nog niet overzien. Daarom kiest Buren ervoor om vanuit een duidelijke visie steeds opnieuw te kijken naar waar we staan en wat we het beste kunnen gaan doen. Stap voor stap op weg naar een duurzame toekomst!

Pieter Neven
Wethouder Duurzaamheid

¹ Brief d.d. 28 april 2021 van de minister van Economische Zaken en Klimaat aan de Tweede Kamer.

1. Inleiding

Eind 2021 moet de gemeente Buren een warmtevisie vaststellen. Dat is ook de start van de warmtetransitie. Deze vitale ontwikkeling wordt realistisch en praktisch opgepakt. Om te beginnen door de ontwikkeling van de visie en het plan in samenhang te maken. Want een visie is goed, maar met een plan kom je ergens. Daarom een visie met een plan: 'De warmtetransitie Buren 2022-2024'.

De opgave die voor ons ligt wordt steeds duidelijker. Dit blijkt onder andere uit het recente rapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Dat rapport toont nogmaals de relatie aan tussen broeikasgassen en opwarming.

Nederland heeft de internationale afspraken in het Parijse Klimaatakkoord, die verplichten de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen, vertaald in het Klimaatakkoord. Dat akkoord heeft de ambitie dat de gebouwde omgeving in 2050 geen fossiele brandstoffen meer gebruikt zoals kolen, olie en gas.

Kortweg: De gebouwde omgeving is straks aardgasvrij!

In het Klimaatakkoord staat verder dat elke gemeente in 2021 een Transitievisie Warmte moet opstellen. Die visie geeft aan op welke wijze de gemeente de gebouwde omgeving gaat inrichten zonder aardgas. De gemeente Buren geeft dus niet alleen een visie op de warmtetransitie, maar ook een plan voor de eerste jaren.

De gemeente Buren heeft in de klimaatvisie de ambitie onderschreven van het Gelders Energieakkoord om in 2030 de CO₂-uitstoot al met 55% te verminderen ten opzichte van 1990 en dat alle woningen in 2050 aardgasvrij zijn.

Als er bij de warmtetransitie gesproken wordt over 'van het gas af', dan gaat het om het stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen. In ons land gaat het voor de warmtevoorziening dan vooral om aardgas. Daarbij lijkt de warmtetransitie misschien een technische opgave, maar het is zeker ook een maatschappelijk veranderproces. Het gaat namelijk om een verandering van gedrag en houding en het betrekken en meenemen van inwoners, ondernemers en organisaties in de gemeente Buren.

De warmteopgave gaat dus over het duurzaam verwarmen, koken en voorzien in warm water. Het Klimaatakkoord loopt tot 2050 en daarmee is het een project over meerdere decennia. Gelukkig staan de technische ontwikkelingen niet stil en zullen er de komende jaren zeker innovaties komen. Het is echter nu van belang een start te maken met de bestaande middelen, daar is de klimaatproblematiek immers urgent genoeg voor. Omdat deze opgave geldt voor alle Nederlandse gemeenten, bestaat er op veel terreinen al kennis en zijn er al ervaringen en pilots. Hier wil de gemeente Buren uiteraard gebruik van maken. Voor de volledigheid: deze 'warmtetransitie Buren' gaat over de gebouwde omgeving en daar vallen ook kantoren en het verwarmen van bedrijfspanden onder.

Voor u ligt de 'warmtetransitie Buren 2022-2024' met de visie van Buren. Dit document geeft de eerste stappen die de gemeente Buren wil zetten in de warmtetransitie. Aan deze visie is het voortraject warmte aanpak voorafgegaan. Die heeft voor de zomer van 2021 twee onderzoeken opgeleverd. De resultaten van de onderzoeken zijn daarna geïntegreerd tot één opzet. Deze opzet is vervolgens besproken met inwoners. Dat samen leverde de bouwstenen op voor de visie inclusief een plan om het uit te voeren. De visie en het plan hebben overigens betrekking op de bestaande gebouwen. Voor nieuwbouw bestaan landelijke normen als het gaat om energie duurzaamheid.

Het voortraject leverde het beeld dat voor de visie Buren een aantal stappen te onderscheiden zijn. Het verstrekken van informatie, communicatie en samen met de inwoners het verkennen van mogelijkheden is de basis om stap voor stap te werken aan verduurzaming van Buren. Dat kan waar mogelijk bereikt worden met één grote stap: het aansluiten op een duurzame warmtebron en het tegelijkertijd isoleren van woningen en aanpassen van het verwarmingssysteem al dan niet met een collectief warmtenet. Die transitie kan ook met tussenstappen gerealiseerd worden. Bijvoorbeeld met eerst een hoogwaardig isolatie aanpak en later een hybride verwarmingssysteem. Zo kan een woning klaar (aardgasvrij-ready) zijn voor de finale stap naar een duurzame warmtebron.

Op deze wijze wordt in de visie van Buren de warmtetransitie als volgt benaderd:

- de basis: informatie, communicatie en verkennen;
- de tussenstap: het plan isoleren, besparen en meer tussenstappen naar aardgasvrij-ready;
- de grote stap: (direct) naar aardgasvrij.

De 'warmtetransitie Buren' geeft naast de visie ook inzicht in het plan voor de eerste jaren. In het plan wordt een beeld gegeven van de aanpak als het gaat om informatie, communicatie en participatie, betaalbaarheid, uitvoering en planning. De onderdelen visie, plan en aanvullende aspecten voor de uitvoering zijn ook de onderdelen van deze 'warmtetransitie Buren 2022-2024'. Voor de volledigheid en beeldvorming is in bijlage 1 een overzicht opgenomen van een aantal bestaande verwarmingstechnieken.

De komende jaren zullen er veel ontwikkelingen en innovaties zijn. Daarom zal dit plan in 2024 worden geëvalueerd en zal voor 2025 en daarna een geactualiseerd plan worden opgesteld. Dit op basis van resultaten en ervaringen, technische en ruimtelijke ontwikkelingen en de participatie van inwoners. Daarbij kan ook het draagvlak onderzoek herhaald worden als monitor en basis voor de verdere ontwikkeling van de participatie aanpak.

2. Doel

Naast een visie is het vast ook de wens om voor de realisatie een aantal SMART-doelstellingen te formuleren, denk aan doelstellingen als:

- % kernen/wijken zonder aardgas in Buren in 2030, 2040 en 2050;
- % panden in het buitengebied zonder aardgas in Buren in 2030, 2040 en 2050;
- harde prestatieafspraken met woningcorporaties.

Bij het ontwikkelen van deze visie is echter gebleken dat aan de visie feitelijk landelijk geen vereisten voorgeschreven zijn, maar ook dat het formuleren van harde prestaties nog te vroeg komt. We moeten namelijk nog veel 'leren' over de mogelijkheden, de aanpak en de planning voor goede SMART-doelen te stellen zijn. Ook vraagt de participatie van inwoners om ruimte voor initiatieven en alternatieven, dat ook omdat de kernen sterk van elkaar verschillen. Daarom is op dit moment nog geen routekaart laat staan 'spoorboekje' met tijden en haltes op te maken. In dit voorstel zijn wel een aantal ontwikkelingslijnen en bouwstenen gegeven.

Vaak wordt gesteld dat in de warmtevisie wordt aangegeven welke wijken voor 2030 aardgasvrij zijn en wat het alternatief is voor aardgas in de wijken. Voor Buren is er de mogelijkheid om Lingemeer en (delen van) Maurik van warmte te voorzien via aquathermie. Gelet op de huidige stand van de techniek en verwachte verdere ontwikkeling lijkt dat realiseerbaar voor 2030. Essentieel is alleen wel dat inwoners daarmee instemmen en dat dit samen met inwoners gerealiseerd kan worden. Dat vraagt aan het begin een gedegen participatietraject van/met inwoners en andere stakeholders. Daarbij zullen op verzoek van inwoners naar verwachting ook mogelijke andere opties dan aquathermie onderzocht gaan worden. Het is immers een gezamenlijk project met vrijwilligheid als uitgangspunt.

In deze 'warmtetransitie Buren' worden wel een aantal ontwikkelingsdoelen voor de komende jaren bepaald met als uiteindelijke ambitie een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050. Daarbij is het betrekken van inwoners, ondernemers en organisaties bij de warmtetransitie cruciaal. Participatie is een voorwaarde, want het zijn de woningeigenaren die de transitie moeten realiseren achter de voordeur. En als participatie de basis is voor de samenwerking met inwoners en de plannen samen ontwikkeld worden, dan wordt de realisatie in het samenspel van alle partijen bepaald. De sturende rol van de gemeente zal dan in de realisatie vooral faciliteren en stimuleren zijn. Al heeft de gemeente (de gemeenteraad) uiteraard een eigen beslissingsbevoegdheid.

3. Uitgangspunten en voorwaarden

In de Klimaatvisie Buren staan de uitgangspunten die van toepassing zijn. Daarnaast zijn er een aantal voorwaarden die bij de verdere ontwikkeling in het oog gehouden moeten worden. Die uitgangspunten en voorwaarden zijn:

3.1 De uitgangspunten

Iedereen doet mee!

Vertaald naar de warmteopgave betekent dit in praktijk dat het gaat om eigenaren en huurders: rijk en arm en van alle opleidingsniveaus etc.. Wat betreft betaalbaarheid moet er aandacht zijn voor de energiearmoede. Het gaat dan niet alleen om de gangbare energiearmoede (bijvoorbeeld het betalen van de energiebesparingsopties als LED lampen en/of een AAA+++ wasmachine). Het gaat bij energiearmoede ook om isolatiemaatregelen en verdere aanpassingen voor de energietransitie zoals aanpassingen van de Cv-installatie. Er zullen inwoners zijn die dat niet kunnen betalen. Ook zullen er inwoners zijn die niet in staat zijn te overzien wat van hen gevraagd wordt. Dat vraagt van de gemeente om na te gaan hoe hier 'ontzorgd' kan worden. Het gaat hier uiteraard om alle type woningen en dus ook om monumenten.

De 50% lokale betrokkenheid

Het gaat hierbij om wat lokaal rendement genoemd met onder andere lokaal eigendom. De vraag is hoe dit in de warmteopgave uitgewerkt kan worden. De aard van de warmtetransitie is anders dan de opwektransitie (duurzame zonne- en windenergie) en de Warmtewet staat lokale betrokkenheid vooralsnog niet toe. In de landelijke discussie wordt lokale betrokkenheid ook niet genoemd als uitgangspunt zodat dit hier dus ook verder niet speelt.

De gemeente is actief deelnemer en geeft het goede voorbeeld

Dat de gemeente ontwikkelingen kan faciliteren en stimuleren ligt voor de hand. Het gaat hierbij niet alleen om subsidies en bijdragen. Faciliteren en stimuleren kan ook via een inrichtingsvisie of vereenvoudigen van regelgeving. Wat betreft het goede voorbeeld is er voor de gemeente een rol weggelegd wat betreft het eigen vastgoed. Dit voor zover dat na de behandeling van de begroting 2022 nog als 'toekomstig gemeentelijk eigendom' te bestempelen is. Het gemeentehuis heeft overigens al energielabel A.

Duurzaam en betrouwbaar

(Toevoeging aan de klimaatvisie)

Het is een open deur maar uiteraard moeten de aanpak en de oplossingen voldoen aan het criterium 'duurzaam en betrouwbaar'. Het gaat dan om betrouwbaarheid wat betreft de werking. Hierdoor worden er ook eisen gesteld aan het beheer en onderhoud van de investeringen.

3.2 De voorwaarden

Een goede isolatie van gebouwen

Dit is een voorwaarde voor het daadwerkelijk verminderen van het energieverbruik. Veel duurzame technieken zijn gebaseerd op een lage temperatuur van de verwarming en daardoor is een goede isolatie noodzakelijk, om zo een behaaglijke warmte in huis te bereiken. Een isolatieaanpak zal daarom een onderdeel van de warmte aanpak moeten zijn.

De capaciteit van het elektriciteitsnet

Het Nederlandse elektriciteitsnet is vergelijkbaar met een waterleiding: er kan maar een maximale hoeveelheid door de leidingen stromen. Met de komst van laadpalen en warmtepompen neemt de vraag naar elektriciteit toe tot een niveau waar de leidingen vaak niet op berekend zijn. Daarnaast moet door lokale opwek die energie ook de andere kant op stromen.

Het elektriciteitsnet moet daarom versterkt/uitgebreid worden. Het is zaak om zeker de grote initiatieven af te stemmen met de netcapaciteit en de realisatie daarvan zo nodig op te laten lopen met het versterken van het elektriciteitsnet door Liander. Daarom is Liander ook als stakeholder bij de ontwikkeling betrokken en die moet ook kijken naar de kwaliteits- en afschrijvingsstaat van het gas- en elektriciteitsnet en gepland (groot) onderhoud.

Aanwijzing als drinkwatergebied

De mogelijke provinciale aanwijzing als 'reserve capaciteit drinkwatergebied' zal impact hebben op Warmte- en koudeopslag (WKO) als warmtebron. Het gaat hierbij voor Buren om het gebied naast van het Amsterdam-Rijnkanaal en verder westelijk Zie bijlage 2. Het beperkt een WKO dieper dan de kleilaag die daar op circa 60 meter diepte ligt. Wat betreft een andere eventuele warmtebron in de ondergrond, geothermie (diepe aardwarmte), is uit een landelijk onderzoek gebleken dat daar voor Buren geen mogelijkheden voor zijn.

Uitvoerend werk

De warmtetransitie is een opgave die veel uitvoerend werk voor de bouw- en installatiesector met zich mee gaat brengen. Samen met de werkzaamheden voor de opwek van energie en klimaatadaptatie zal er veel personeel nodig zijn in deze sectoren om het mogelijk te maken. Daarbij zal gekeken worden naar de lokale bedrijven. Regionaal wordt vanuit de Regionale Energie Strategie (RES) aandacht aan deze problematiek besteed waarbij er ook aandacht is voor opleiding. Duidelijk is dat de beschikbaarheid van mensen die op vaktechnisch gebied goed zijn geschoold mogelijk een knelpunt is.

Het is overigens wel zaak dat de transitie om deze reden gespreid over de jaren uitgevoerd kan worden. Daarom nu beginnen waar dat kan met de bestaande technieken om die uitvoering goed te kunnen spreiden.

Nieuwe technieken vragen om ontwikkeling van kennis en installatievaardigheden binnen de sector en haar medewerkers. Dit is daarom ook een aandachtspunt in Buren om met de sector te bespreken waarbij die sector ook een rol als ambassadeur van de transitie kan vervullen.

4. De resultaten uit het voortraject

In het voorgaande is het karakter van Buren al omschreven als meerkernig met een groot buitengebied. De verwachting was daarbij dat deze kenmerken ook de aanpak zou bepalen. Tijdens het voortraject is dat bevestigd in twee onderzoeken die zijn uitgevoerd:

1. De mogelijke warmtebronnen en de (technische) realisatie
Onderzoek naar de potentiële warmtebronnen en technische mogelijkheden in Buren door het houden van de klimaatfabels met stakeholders. Dit is onderzocht door Energie Samen Rivierenland (ESR), die ook andere regio gemeenten ondersteunt. Zie bijlage 3.
2. Het onderzoek naar het draagvlak onder de inwoners van Buren
Om na te gaan wat in de kernen de betrokkenheid van inwoners is bij de warmtetransitie, hebben alle huishoudens in de gemeente een vragenlijst ontvangen. Inwoners is gevraagd naar de kansen die zij voor hun kern zien, de belemmeringen en ook op welke manier zij betrokken willen zijn bij de warmtetransitie. Aanvullend voerde Spectrum zes groeps gesprekken. Tot slot hebben 47 inwoners uit de gemeente deelgenomen aan telefonische interviews. Zie bijlage 4.

4.1 De resultaten van het technische onderzoek

Er is een grote verspreiding van huizen in de gemeente en er is veel diversiteit in bouwjaar en energielabel. Hierdoor zijn er op dit moment met de huidige technieken weinig mogelijkheden per kern voor grootschalige collectieve warmteoplossingen.

Het wachten is wat dat betreft op innovatieve oplossingen. Als gevolg van de grote diversiteit en spreiding zullen zeker in het buitengebied individuele oplossingen met maatwerk nodig zijn. Verder kennen de twee Burense kernen met monumenten (Beusichem en Buren) een specifiek knelpunt. Het gaat dan met name om het isoleren van de woningen. Er zijn zo uit het technisch onderzoek vier lijnen gekomen om de transitie aan te pakken:

Isoleren en besparen

Voor de warmtetransitie staat bijna dertig jaar, maar we moeten doen wat nu kan! Belangrijk is om in stappen te denken. De eerste stap is het inzetten op isolatie en besparen, zodat een vervolgstap naar een andere warmtebron makkelijk gemaakt kan worden en nu al energie bespaard wordt. Dat vraagt een aanpak om inwoners/eigenaren/ondernemers te motiveren tot isolatie. Dat kan zeker op 'natuurlijke investeringsmomenten' zoals bij een 'grotere verbouwing' of de koop van een huis. Op die momenten kunnen zogenaamde 'geen-spijtmateregelen' genomen worden. De inzet is dan 'aardgasvrij-ready'. Uiteraard kunnen ook tussentijds stappen worden gezet als koken op inductie, aanpassen van het verwarmingssysteem, zonnecollectoren voor warm water en andere stappen naar aardgasvrij-ready. Dit scheelt ook direct in de energierekening.

Gerichte aanpak buitengebied

In het buitengebied staat een groot deel van de Burense woningen en dat vraagt om specifieke aandacht. Naar verwachting zullen met een meer projectmatige aanpak de komende decennia de Burense kernen/wijken stuk voor stuk aan bod komen. Voor het buitengebied is dat niet het geval en daarvoor is een andere, langjarige aanpak nodig. Een 'Energieadviseur Buitengebied' kan in het buitengebied maatwerk stimuleren door het adviseren over de mogelijkheden per woning/object. Dat kan op verzoek van eigenaren of op eigen initiatief. Dat kan door samen na te gaan welke warmteoplossingen, isolatie- en besparingsmogelijkheden er zijn. Het gaat waar mogelijk verder dan isoleren en besparen en is gericht op (gefaseerd) overgaan naar aardgasvrij. De inzet van een 'Energieadviseur Buitengebied' heeft een langjarig karakter. Ook kan de adviseur informatiecampagnes opzetten en eventuele andere nodige taken gaan verrichten.

Collectieve systemen

Er zijn voor enkele kernen mogelijk collectieve systemen haalbaar, gebaseerd op aquathermie. Uit het onderzoek zijn de volgende locaties als kansrijk naar voren gekomen:

- De kernen Maurik, Lienden en Beusichem. De kern van Maurik is van deze drie technisch het kansrijkst door de aanwezigheid van een grote watermassa in de vorm van 'De Maurikse plassen' en de 'Nederrijn'. Beusichem heeft een wat historisch karakter waardoor nu vergaand isoleren kostbaar en ingewikkeld is. Voor Lienden speelt de verdere afstand tot de watermassa een rol.
- Voor de woningen rond het Lingemeer is aquathermie ook een optie. Daarnaast blijkt uit de verkennende scan dat ook zonnethermie een mogelijkheid is gezien de ligging, compactheid en uniformiteit van de bebouwing.
- Misschien zijn er aquathermie netwerken mogelijk voor groepjes woningen in het buitengebied. Deze liggen echter relatief ver van de warmtebron af. Verder onderzoek is voor deze locaties nodig. Dit uiteraard in overleg met de inwoners.

Micro-warmtenetten

In bepaalde gevallen kan het optimaal zijn om micro-warmtenetten te ontwikkelen. Dit zijn 'oplossingen' die voor vijf tot tien woningen een gezamenlijke bron gebruiken. Vaak zal dit neerkomen op een WKO (Warmte Koude Opslag) met als bijkomend voordeel dat naast warmte in de winter 'voor hetzelfde geld' koelte in de zomer wordt geleverd. De ontwikkeling van micro-warmtenetten kan uitgaan van particuliere initiatieven van inwoners. Met stimulerende maatregelen zoals ondersteuning in proces en kennis kan de lokale Energiecoöperatie eCoBuren hierbij een aanjagende rol spelen.

4.2 De resultaten van het draagvlakonderzoek

Om te weten hoe het draagvlak is onder inwoners is inwoners gevraagd op welke manier ze betrokken willen worden bij de warmtetransitie en wat hun ideeën zijn over de ontwikkeling naar duurzaam wonen.

Op basis van de groepsgesprekken, individuele gesprekken en de uitkomsten van de vragenlijst adviseert Spectrum om de pilotgesprekken te starten in de kernen Asch, Beusichem, Buren en Kerk-Avezaath. De participatiekracht in deze kernen is het grootst. En daarnaast is de bereidheid om de komende tijd te investeren in deze kernen het grootst. Het gaat daarbij om:

- Investeren in energiebesparende maatregelen in de komende vijf jaar.
- Het investeren van geld in het isoleren van de woning.
- Het investeren van geld om van het gas af gaan.

Dit wil overigens niet zeggen dat er in de andere kernen geen participatiekracht is, integendeel. Er zijn veel mensen in de verschillende kernen die graag samen met de gemeente willen optrekken in de warmtetransitie. Er zijn ook verschillende inwoners die op buurtniveau een initiatief hebben of nadenken over het nemen van initiatief, zoals in Zoelen en Beusichem.

In alle kernen zijn ook inwoners die helemaal niet van het gas af willen. Zij hebben waardevolle input geleverd en het is belangrijk om ook die stem mee te nemen in het vervolgtraject.

Om het vervolg succesvol vorm te geven worden de volgende aanbevelingen gedaan als het gaat om de verdere participatie en communicatie.

Een klankbordgroep

In alle kernen van de gemeente Buren zijn inwoners die graag samen met de gemeente met de warmtetransitie aan de slag willen. Het voorstel is om een klankbordgroep met inwoners te vormen. Hierin nemen dan mensen deel die positief staan tegenover van het gas af gaan én mensen die hier juist kritisch over zijn. Het gaat bij de samenstelling van de klankbordgroep ook om variatie in woonplaats en in leeftijd. Benut de klankbordgroep als gemeente om optimaal geïnformeerd te zijn en ideeën uit te wisselen en te toetsen.

Participatie in pilotkernen

- **Informeer de kernen** waar een pilot gaat starten. Laat inwoners en betrokkenen weten welke rol de gemeente speelt tijdens deze pilot. Afhankelijk van de ontwikkeling kan dat bijvoorbeeld een faciliterende rol in de betrokkenheid van inwoners zijn. Bespreek met inwoners en betrokkenen welke randvoorwaarden er zijn voor inwonersbetrokkenheid en planvorming.
- Organiseer **per kern een bijeenkomst** om met inwoners invulling te geven aan de warmteontwikkeling. Nodig de hele kern hiervoor uit en maak daarbij gebruik van de mensen die hebben aangegeven een rol te willen spelen in een werkgroep voor de betreffende kern. Bekijk samen met hen hoe je het beste invulling kunt geven aan de pilot en het betrekken van hun kerngenoten.

Participatie in de overige kernen

Er zijn inwoners per kern die hebben aangegeven samen met de gemeente aan de slag te willen gaan met de warmtetransitie. Koester deze energie die in de kernen zit en zorg ervoor dat de getoonde energie bij inwoners blijft. Blijf met deze inwoners in gesprek over mogelijkheden en initiatieven, want ook in die kernen zal op termijn een warmte aanpak nodig zijn. Richt bijvoorbeeld een punt in waar inwoners en de gemeente in gesprek kunnen gaan over een bewonersinitiatief of een nieuwe mogelijkheid door een innovatieve ontwikkeling.

Communicatie

Ga de kern in voor persoonlijke gesprekken. Het liefst op straat- of buurniveau, bijvoorbeeld door middel van huiskamergesprekken. Wees creatief en probeer het gesprek aan te gaan. Ga bijvoorbeeld met een bus de buurt in om het gesprek buiten op straat te laten plaatsvinden. Je bent zichtbaar en voert op een verantwoorde manier het gesprek met inwoners.

VISIE

De resultaten uit het onderzoek van Spectrum zijn samen met de resultaten uit het onderzoek van ESR input voor de Burense warmtevisie zoals hieronder gepresenteerd. Duidelijk komen naast diverse suggesties uit de onderzoeken twee hoofdlijnen naar voren. Om te beginnen is Buren beperkt wat betreft aanwezige warmtebronnen. Zo zijn er geen mogelijkheden voor geothermie of restwarmte. De voor de hand liggende warmtebron is aquathermie en dan met name bij Lingemeer en Maurik gezien de grote watermassa's op relatief korte afstand.

Uit het draagvlak onderzoek en de inwonersronde kwam daarnaast de betrokkenheid naar voren met de problematiek en het zoeken naar 'passende mogelijkheden'. De inwonersronde heeft ook bevestigd dat participatie de sleutel is tot een succesvolle warmtetransitie en heeft ook suggesties opgeleverd voor de communicatie en de participatie.

5. De Burense warmtevisie

Op basis van het voortraject en de onderzoeken kent de Burense warmtevisie drie pijlers:

- Kerngericht en maatwerk;
- Nu beginnen;
- Lokale initiatieven.

In de volgende onderdelen worden deze pijlers beschreven en volgen nog een aantal andere aspecten van de Burense warmtevisie.

5.1 Kerngericht en maatwerk

Buren kenmerkt zich door veel kernen en een groot buitengebied. Voor de warmte aanpak is hierbij relevant dat de kernen qua omvang en bebouwing zeer verschillend zijn en in het buitengebied staan de woningen zeer verspreid. Dat zorgt voor grote verschillen in de aanpak. Zo is een warmtenet in het buitengebied geen optie en zal per object maatwerk nodig zijn. Verder staat in de kernen kerngericht werken centraal.

Het buitengebied

Buren wil een 'Energieadviseur Buitengebied' aanstellen die in het buitengebied maatwerk levert door het adviseren en stimuleren van een warmteoplossing per woning/object. Dan kan het gaan om de overgang naar aardgasvrij met een warmteoplossing en/of isolatie- en bespaarmogelijkheden. Het kan ook gaan om een eerste stap met isoleren en vervolgstappen naar uiteindelijk aardgasvrij. Ook kan de adviseur kijken naar de mogelijkheden voor energie opwek, opslag en klimaatadaptatie. Zo ontstaat voor de duurzaamheidsadviseur buitengebied een taak met de volgende onderdelen:

- Informatie en bewustwording;
- Individueel advies en begeleiding van eigenaren;
- Isoleren, besparen en meer;
- Opzetten van collectieve acties (inkoop/aanpak etc.);
- Meewerken aan de verdere ontwikkeling van aanpak en beleid buitengebied.

Het gaat zo om een adviseur die mogelijkheden binnen de warmtetransitie in het buitengebied actief stimuleert richting inwoners en binnen de gemeentelijk organisatie werkt aan voorwaardenscheppend beleid.

Gelet op de zorgen die inwoners tijdens de inwonersbijeenkomst voor het buitengebied hebben geuit met de vragen 'hoe moet ik verduurzamen' en 'hoe moet ik dat betalen', is het belangrijk dat de adviseur perspectief kan bieden. De adviseur kan dit doen door de inwoners 'mee te nemen' in de mogelijkheden die er zijn en een passend financieel plaatje voor te leggen dat de maandelijkse besparingen op de energierekening goed in beeld brengt. Dan wordt een perspectief geschetst, waarbij ook een meer collectieve aanpak met andere inwoners/eigenaren bekeken kan worden.

De kernen

De kernen hebben een compacte bebouwing en dat maakt het mogelijk en nodig om de mogelijkheden van een meer collectieve aanpak na te gaan. Zeker in een kern waar woningen uit dezelfde bouwperiode bij elkaar staan biedt dat mogelijkheden voor zo'n aanpak. Wat betreft draagvlak scoren de kernen Asch, Beusichem, Buren en Kerk-Avezaath het hoogst zo blijkt uit onderzoek van Spectrum. Het is daarom goed met die kernen het gesprek aan te gaan over toekomstige ontwikkelingen, eigen initiatieven en wat nu al kan aan tussenstappen. Maar dat geldt uiteraard ook voor de verdere kernen, want ook daar was belangstelling om actief deel te nemen. In de inwonersronde van september/oktober is dit met inwoners verkend. Dat heeft een reeks suggesties opgeleverd voor de opzet van de participatie zoals nu wordt voorgesteld en wellicht ook de basis is voor lokale werkgroepen om de transitie verder samen op te pakken.

5.2 Nu beginnen

Er zullen de komende jaren veel ontwikkelingen en technische innovaties zijn in de warmtetransitie. Wat nu niet mogelijk is zal naar verwachting wel mogelijk worden. Zo kan zonnethermie als warmtebron voor de gemeente Buren een optie zijn. Dit kan een optie zijn gezien het grote buitengebied rond de kernen waar een relatief klein zonneveld in principe te realiseren is. Maar er zullen zich ongetwijfeld ook andere mogelijkheden aandienen en het is zaak daar alert op te zijn.

De warmtetransitie is geen opgave voor vandaag of morgen maar voor de komende decennia. Dat geeft alleen niet de mogelijkheid om af te wachten want daar is de opgave te omvangrijk, ingrijpend en complex voor. Er is dus alle reden om nu al de eerste stappen te zetten daar waar dat kan met bestaande technieken. Dit vanuit het idee dat als we nu beginnen met lopen we straks niet hoeven te rennen omdat alles tegelijk moet. Het voorstel is dus: Nu beginnen!

Maurik en Lingemeer

Maurik en Lingemeer hebben op dit moment naar de huidige stand der techniek potentie door de aanwezigheid van grotere watermassa's voor aquathermie. Het is goed die mogelijkheden voor een collectieve aanpak verder met de inwoners te verkennen, inclusief eventuele alternatieven als zonnethermie en de door inwoners genoemde biomeiler.

Daarbij geldt voor Lingemeer dat het om een beperkte compacte eenduidige bebouwing gaat wat de opgave overzichtelijk maakt. Voor Maurik geldt dat het een grotere kern is met een diversiteit aan bebouwing bij de Nederrijn en het water nabij het eiland van Maurik. Lingemeer en Maurik verschillen als kern en zo kan op diverse aspecten ervaring opgedaan worden die relevant is voor de verdere kernen.

Uit de inwonersronde kwam voor zowel Lingemeer als Maurik naar voren dat primair alle inwoners geïnformeerd en betrokken moeten worden. In het verdere traject is het zaak gezamenlijk ook andere mogelijke warmtebronnen te verkennen. De afstemming van die resultaten op globale haalbaarheid resulteren in een verdere uitwerking waarbij ook de kosten voor de inwoners/eigenaren duidelijk in beeld moeten komen. Kortom een gezamenlijk traject met als stappen:

- Informeren;
- Verkennen;
- Afstemmen.

Isoleren, besparen en meer

De warmtetransitie is een proces van decennia en kan in stappen gerealiseerd worden. Het is dan ook mogelijk een tussenstap te zetten met isolatie en aanpassing van woningen naar 'aardgasvrij-ready'. Dit kan op de zogenaamde natuurlijke momenten bij de koop van een woning waar soms een renovatie volgt of bij andere verbouwingsplannen. Dat zijn de momenten om duurzaamheid voor de toekomst in te bouwen. Zo kan ook gedacht worden aan een tussenstap met bijvoorbeeld een hybride warmtepomp.

Dat zorgt ervoor dat investeringen gericht gespreid worden en ook energie (en energiekosten) bespaard wordt. Het voordeel is dat de overstap naar andere warmtebronnen dan makkelijker wordt. Om als gemeente een dergelijke tussenstap te stimuleren is een aanpak nodig. In 2022 wordt die aanpak ontwikkeld als het plan 'Isoleren, besparen en meer', met als mogelijke onderdelen:

- Een gemeentebreed informatie- en ondersteuningsoffensief;
- Goede voorbeelden in de buurt en voorbeelden van woningen uit de jaren '30, '70, etc.;
- Maatwerk in en met de buurt via een collectieve aanpak;
- Energieadviseur, Energieloket, e.a.;
- Streven naar een energielabel A of B als norm;
- De financieringsmogelijkheden als een duurzaamheidslening.

5.3 Ruimte voor lokale initiatieven

Als er initiatieven van inwoners zijn om kleine warmtenetten te ontwikkelen met een gezamenlijke warmtebron als WKO, dan is het goed daar als gemeente voor open te staan. Het zijn immers initiatieven van onderaf en naar verluid zijn er ook al enkele initiatieven in ontwikkeling. Of daar een stimuleringsbeleid bij wenselijk is, en zo ja welk beleid, zal nader onderzocht worden. Wel zal een toets nodig zijn die kijkt hoe deze kleine initiatieven zich verhouden tot een eventuele bredere kernaanpak.

5.4 En verder

Klankbordgroep

Het formeren van een onafhankelijke klankbordgroep van inwoners die graag samen met de gemeente met de warmtetransitie aan de slag willen. De gedachte is dat de klankbordgroep gevormd wordt door inwoners met verschillende achtergronden, uit verschillende kernen, uit het buitengebied, deskundigen, jongeren, etc.. Doel is dat de klankbordgroep voor de gemeente een platform is om ontwikkelingen en ideeën uit te wisselen en constructief kritisch te toetsen.

Bedrijven, verenigingen of instellingen, etc.

De onderzoeken in het voortraject waren niet gericht op de aanpak per bedrijf, bedrijventerrein, verenigingen of instellingen.

Dat betekent dat deze hier tot nog toe buiten beschouwing zijn gebleven. De warmtetransitie gaat immers over de gebouwde omgeving en daar vallen gebouwen als kantoren, kantines en het verwarmen van andere 'verblijfspanen' ook onder en zijn daarmee onderdeel van deze warmtetransitie.

De industrie en verdere bedrijvigheid vallen onder een andere opgave en daar gaat het, zeker bij productieprocessen, om specialistisch maatwerk. Overigens wordt de warmtetransitie voor bedrijven voor een deel voorgeschreven door wetgeving. Het activiteitenbesluit geeft regels voor energiebesparing en de ODR monitort dat.

Wat betreft de panden (anders dan woningen) die wel onder de warmtetransitie gebouwde omgeving vallen is ondersteuning mogelijk via het loket van energiecoöperatie eCoBuren. Onderzocht moet nog worden of deze ondersteuning voldoende maatwerk is wat betreft het adviseren en stimuleren van een warmteoplossing per 'object'.

Het kan dan gaan om warmteoplossingen, isolatie- en bespaarmogelijkheden en om de eventueel gefaseerde overgang naar volledig duurzaam, waarbij gelijk gekeken wordt naar energieopwek, opslag en klimaatadaptatie. Verder zullen de panden mogelijk betrokken worden bij een eventuele kernaanpak of kan bij bijvoorbeeld bedrijventerreinen ook gekeken worden naar een collectieve aanpak. Overigens moeten kantoorgebouwen en dergelijke met een oppervlakte van meer dan 100m² per 1 januari 2023 minimaal energielabel C hebben, aldus het wettelijk Bouwbesluit uit 2018.

Een integrale aanpak

Bij de uitvoering van het warmteplan wordt gestreefd naar een integrale benadering. In het voorgaande is dat wat betreft de inwoners al aangegeven. Maar het gaat ook om de diverse stakeholders als Liander, woningbouwcorporaties, ondernemers, het Energieloket en eCoBuren. Hierbij kan gedacht worden aan periodieke afstemming door warmtetafels met stakeholders.

PLAN

6. Informatie, communicatie en participatie

Uit de resultaten van de vooronderzoeken en de inwonersronde komt het belang van informatie en communicatie duidelijk naar voren. Verder sluit de Burense visie met de drie pijlers kerngericht en maatwerk, nu beginnen en lokale initiatieven aan bij de noodzaak tot participatie van/door inwoners bij de warmtetransitie. Nu is een duurzaam Buren het belang en de verantwoordelijkheid van iedereen maar meedoen en investeren is een hele stap en de basis daarvoor moet gelegd worden met informatie, communicatie en participatie.

6.1 Informatie en communicatie

Informatie en communicatie dragen bij aan bewustwording en kennis. In het voortraject is hier ook mee begonnen. Zo is het draagvlakonderzoek door Spectrum uitgevoerd met een informatieblad over de warmtetransitie dat huis aan huis bezorgd is en is ook in de lokale media verwezen naar een ondersteunende site. In de oproep voor de inwonersronde die in de 2de helft van dit jaar is gehouden is ook informatie over de warmtetransitie gegeven en weer met een ondersteunende site. Deze laatste uitnodiging is ook naar onder andere kernorganisaties gestuurd.

Dit is alleen nog maar het begin, want het betrekken van inwoners bij de warmtetransitie zal meer vragen. Uit de reacties in de inwonersronde is namelijk op te maken dat de betrokkenheid bij veel niet deelnemende inwoners aan de inwonersronde 'nog ver weg' is. Onderdelen die een rol gaan spelen bij het verstrekken van informatie en de communicatie rondom de warmtetransitie zijn:

Energieloket en eCoBuren

Het Energieloket van de gemeente Buren zoals dat verzorgd wordt door de lokale energiecoöperatie eCoBuren voorziet in informatie en bewustwording van de mogelijkheden en de noodzaak van isolatie en energiebesparing. Dit met name via een maatwerkadvies voor inwoners van Buren. Daarnaast verzorgt eCoBuren een energiemarkt, informatie bijeenkomsten, webinars, een website, etc.

Gemeentelijke kanalen

Informatievoorziening voor inwoners en ondernemers in de gemeente over duurzaamheid in het algemeen en specifiek per onderwerp (energietransitie, warmtetransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie). Kortom informeren via verschillende kanalen: social media, per mail (voor vragen e.d.) en website (<https://www.buren.nl/duurzaamverwarmen>).

Periodieke informatievoorziening

Verder is een periodieke informatievoorziening belangrijk via de gemeentelijke media, de pers, de website Burenduurzaam en een te starten nieuwsbrief voor 'abonnees', kernorganisaties en andere belanghebbenden. Verder is er de mogelijkheid van fysieke of digitale infobijeenkomsten als de specifieke ontwikkelingen in de kernen daar aanleiding toe geven.

Persoonlijk en kerngericht

Persoonlijke gesprekken per kern. Het liefst op straat- of buurtniveau. Bijvoorbeeld door middel van huiskamergesprekken of via een bus om het gesprek buiten op straat te laten plaatsvinden. Zo wordt gezorgd voor zichtbaarheid en het goede gesprek met inwoners.

Communicatieplan

Communicatie en informatie vormen de basis van de uitvoering van de warmtetransitie. Het is daarom goed om in 2022 een communicatieplan op te stellen. Dat zal uiteraard ook ingaan op informatie en participatie. Het beeld dat uit de inwonersronde naar voren kwam is dat dit nodig is voor het goed betrekken van inwoners. Uit de inwonersronde kwamen verder de volgende lijnen naar voren:

- 1: Betrek alle inwoners op gelijke basis voor de eerst informatie over de transitie en mogelijke opties;
- 2: Geef voorbeelden (best practices);
- 3: Geef info over het verdere traject en de betrokkenheid van inwoners;
- 4: Bepaal samen de wijze waarop de inwoners betrokken gaan zijn;
- 5: Ga dan samen de mogelijkheden na en stem de verdere ontwikkeling af;
- 6: Maak gebruik van bestaande netwerken als buurtverenigingen, appgroepen, etc.

Om te motiveren en te betrekken moet de communicatie als boodschap zowel de urgentie aangeven maar ook perspectief bieden: Laten zien dat het kan!

Verdere suggesties voor de communicatie en informatie uit de inwonersronde waren:

- ⇒ Huis aan huis info (blad, flyer, brief van de gemeente)
- ⇒ Bijeenkomsten fysiek en digitaal
- ⇒ Overzicht van mogelijkheden en onmogelijkheden
- ⇒ Vragenlijst als onderdeel van de verkenning: voorkeur en draagvlak
- ⇒ De lokale inwonersgroepen?
- ⇒ Nieuwsbrief, sociale media, etc.
- ⇒ Duurzame open huizenroute
- ⇒ Ga de kernen in met een busje
- ⇒ Ambassadeurs per kern
- ⇒ Burensse warmtemarkt
- ⇒ Informatie- en gesprekspunt (fysiek) waar inwoners en de gemeente in gesprek kunnen gaan over een ontwikkeling, een initiatief of een vraag.

Voor de communicatie is in bijlage 5 een samenvatting van deze aanpak Warmtetransitie opgenomen.

6.2 Participatie

De rode draad bij de ontwikkeling van verdere warmteplannen is de participatie van inwoners. Dat zal niet hetzelfde zijn zoals bij de zonne- en windenergieprojecten met 50% lokaal eigendom of een duurzaamheidsfonds. Dat staat de Warmtewet niet toe. Het kan in de warmtetransitie wel gaan om duurzaam meedenken, meedoen en investeren in duurzame woningaanpassingen. Vanuit de participatieladder zijn er een vijftal treden in de participatie van inwoners: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en (mee)beslissen. In de warmtetransitie komen al deze 5 stappen voor. Zie bijlage 6 'participatieladder'.

Er zijn veel mensen in de verschillende kernen die samen met de gemeente willen optrekken in de warmtetransitie. De start daarvoor was de inwonersronde, die inzicht gaf aan de inwoners in de ontwikkeling van deze visie en aanpak.

Daarbij is ook de vorming van een klankbordgroep verkend. Dat heeft geresulteerd in suggesties voor het communicatieplan, de opzet voor lokale werkgroepen en een klankbordgroep.

De lokale werkgroepen

Buren streeft naar een ontwikkeling met kerngericht werken en tevens staat of valt de warmtetransitie in Buren met een kernspecifieke aanpak. Lokale werkgroepen kunnen daarbij de schakel zijn tussen gemeente en inwoners van de kern wat betreft meedenken en meedoen als het gaat om:

- De basis: informeren en betrekken van inwoners;
- De tussenstap: verkennen en opzetten van collectieve acties/mogelijkheden;
- De grote stap verkennen;
- Afstemmen en antennen/ambassadeurs in de kernen.

Daarbij kunnen ook stakeholders als woningbouwcorporaties en Liander in de lokale werkgroep deelnemen en dan gaat het ook om specifieke stakeholders als K3 voor Lingemeer. Ook de deelname van de gemeentelijke kernambtenaren is voor de hand liggend.

De klankbordgroep (KBG)

De lokale werkgroepen zijn kern specifiek gericht op verkenning en op uitvoering. De KBG werkt gemeentebreed en meer advies- en ontwikkelingsgericht.

De klankbordgroep is een platform om ontwikkelingen en ideeën uit te wisselen en constructief kritisch te toetsen. De KBG kan ervoor zorgen dat inwoners en gemeente de komende decennia goed in overleg met elkaar blijven en er aandacht is voor innovaties en mogelijkheden om verder te komen met de warmtetransitie in Buren. De KBG:

- is onafhankelijk en gemeentebreed;
- geeft gevraagd en ongevraagd advies op gemeentelijke plannen en de kernplannen;
- volgt constructief kritisch plannen, proces en realisatie;
- heeft een antenne voor wat leeft en het betrekken van inwoners bij de warmtetransitie;
- heeft een brede samenstelling met verschillende specialismen, kernen, leeftijden, etc.

Tijdens de inwonersronde is tweemaal gesproken over het formeren en de opzet van een KBG. Dat heeft geresulteerd in een aanzet (zie bijlage 7) voor de verdere uitwerking begin 2022.

Verder

Een specifieke vorm van initiatief door inwoners is de Right to Challenge, of het recht om uit te dagen. Hiermee kunnen inwoners taken van gemeenten overnemen als zij denken het slimmer, beter of goedkoper te kunnen doen. Nu kunnen wij meedenken in de groepen per kern als inwoners initiatieven op willen pakken en dergelijke. Formeel punt hierbij is wel dat het recht om uit te dagen nog verankerd moet worden in de Gemeentewet. Buren volgt deze ontwikkeling met belangstelling en zal wanneer mogelijk en zinvol hier invulling aan geven.

7. Betaalbaarheid

De kosten van de warmtetransitie zullen grotendeels voor rekening van de eigenaren van de woningen komen. Het is landelijk de inzet dat dit inwoners niet 'meer' zal kosten omdat de 'investering' terugverdiend wordt door een lagere energierekening. Dat verdient echter wel een toelichting, want het vraagt wel middelen om deze investering te kunnen betalen.

De te maken investering per woning kan enorm verschillen, want een recent gebouwde woning voldoet al vergaand aan de hedendaagse isolatie eisen. Dat zal bij een woning uit de jaren '50 niet het geval zijn. Tenzij daar al het nodige gedaan is aan isolatie.

Het gaat bij oudere woningen niet zelden om het vernieuwen van verouderde installaties en die aanpassingen gebeuren vaak op zogenaamde natuurlijke momenten als een koop of een grote verbouwing. Het aanpassen van de woning is ook denkbaar als een stapsgewijs meerjarenplan met per jaar een stap naar aardgasvrij-ready wonen. Daarbij geldt ook dat wie in duurzaamheid investeert in de woning, ook werkt aan een hoger energielabel. Dat zal waarschijnlijk een belangrijke factor worden in de waardebepaling van de woning en dan wordt duurzaamheid ook investeren in de verkoopwaarde. Verder zijn er inmiddels verschillende financieringsmogelijkheden voor als: groene hypotheek, duurzame leningen, ect.. Het is wel belangrijk dat inwoners daar via informatie en advies toegang tot krijgen.

7.1 Energiearmoede

Een belangrijk uitgangspunt is 'iedereen doet mee'. Dat lukt echter niet iedereen. Er zijn ook in Buren inwoners die in armoede leven en die niet de middelen hebben om te investeren in energiemaatregelen.

Om iedereen mee te laten doen is niet alléén financiële ondersteuning nodig. Inwoners kunnen ook geholpen worden om energie en dus kosten te besparen. Dat kan al door kleine maatregelen in huis en wat hulp bij gedragsverandering. Bijvoorbeeld door de lampen te vervangen door LED lampen. Of door tochtstrips aan te brengen onder de deuren. Belangrijker nog is om bewust te zijn van het eigen energieverbruik: energiegedrag.

In 2022 start in de acht gemeenten in de regio de Energiebank Rivierenland. Het is een particulier initiatief met betrokkenheid van Energie Samen Rivierenland, de Energieloketten, de energiecoöperaties en de schuldhulpverlening. Sociale energieadviseurs nemen met de bewoners de mogelijkheden door om energie te besparen en helpen hen met kleine maatregelen. Of met het bespreken van energieverslindend gedrag (ramen, deuren, temperatuur, compartimenteren, koude slaapkamers). Deze adviseurs zijn speciaal opgeleide vrijwilligers. Ook is het mogelijk om schuldhulpverleners te trainen om energiemaatregelen mee te nemen in de begeleiding.

Een verdergaande vorm om besparing te stimuleren is het inzetten van een revolverend fonds voor het mogelijk maken van grotere maatregelen, zoals het vervangen van energieslurpende elektrische apparaten, isolatie, zonnepanelen en energiebesparing. Het revolverend fonds geeft een lening aan mensen in armoede en met schulden, die ze in termijnen terugbetalen met het verschil in de energiekosten. In de warmtetransitie biedt het ook mogelijkheden om mee te doen in een collectief of een individueel systeem voor duurzame verwarming van de woning. Het revolverend fonds wordt gevuld met maatschappelijk geld vanuit oude regionale armoedefondsen, gemeenten en subsidies. Doordat de gebruikers van het fonds de lening terugbetalen, blijven middelen beschikbaar voor meerdere inwoners. In de komende jaren zal de omvang van het revolverend fonds groter moeten worden. Dit initiatief staat dus grotendeels los van de gemeente maar kan wel steun van de gemeente gebruiken. Deze maatregelen richten zich op de bewoners van woningen en dan gaat het ook om huurders.

De warmtetransitie vraagt daarnaast ook veel van woningeigenaren als het gaat om investeringen in de woning. Ook die kunnen door diverse omstandigheden financieel beperkt zijn of schulden hebben waardoor de financiële basis ontbreekt om te besparen, te isoleren en een ander warmtesysteem te betalen. Dan kan een aanvullende hypotheek ondanks een subsidie voor een warmtepomp niet mogelijk blijken. Dan is sprake van 'grote energiearmoede' en ook die vraagt om aandacht. Want zeker bij de uitrol van een kern- of wijkaanpak kan dat voor de deelname van een aantal eigenaren een knelpunt blijken. Die aanpak is er nu niet, maar vraagt zeker nog om aandacht en kan wellicht ook regionaal opgepakt worden.

7.2 Financiële steun

Wie wil investeren, kan voor een aantal zaken gebruik maken van subsidies en teruggaveregelingen, zoals een BTW-teruggave. Dat kan bijvoorbeeld voor isolatiemaatregelen, het plaatsen van zonnepanelen of een zonneboiler voor warm water. Op deze website staat het overzicht van subsidie- en teruggavemogelijkheden: <https://energieloketrivierenland.nl/duurzame-financiering/>.

De gemeente Buren werkt aan een duurzaamheidsregeling en mogelijk komen er nog verdere regelingen voor zon op dak, kleine warmte initiatieven en anderen duurzame initiatieven.

Ook zijn er mogelijkheden om de hypotheek te verruimen. Daarvoor kunnen huiseigenaren uiteraard de mogelijkheden nagaan die hun bank biedt. Overigens is er al een landelijk duurzaamheidsregeling: <https://www.energiebespaarlening.nl/particulieren/energiebesparende-maatregelen/>

Er wordt gekeken naar mogelijkheden om als gemeente een bijdrage te gaan leveren aan initiatieven door bijvoorbeeld bij te dragen aan opstart of onderzoekskosten. Zo wordt naast een mogelijke bijdrage aan eerste pilotprojecten ook gekeken naar de financiële stimuleringsmogelijkheden van de gemeente voor lokale projecten als een revolvingfund of garantiestellingen.

Overigens is in het voorgaande al aangegeven dat Buren geen directe rol voor zich ziet als ontwikkelaar of mede investeerder. Een beperkte deelname in 'strategische investeringen' is wel denkbaar als die het verschil maakt tussen wel of niet realiseren.

AANVULLEND

8. Uitvoering

De gemeente heeft de regie op de warmtetransitie en het gaat daarbij om een complex traject dat niet alleen technisch van aard is, maar ook een maatschappelijke opgave. Er zijn dan ook veel partijen bij betrokken, het raakt veel terreinen van het dagelijkse leven en komt letterlijk bij iedereen achter de voordeur. Daarom is participatie essentieel en sluit het ook aan op het Burense kerngericht werken. Het gaat daarnaast om samenwerking in de regio en met stakeholders.

8.1 Rol van de gemeente

De rol die een gemeente vervult bij grootschalige projecten kan verschillen. Dat kan gaan om een rol als ontwikkelaar: mee-investeren, stimuleren, faciliteren of afwachten. Vanuit het klimaatakkoord heeft de gemeente de regie bij de uitvoering van de warmtetransitie. Dat betekent primair dat de gemeente de regie over het proces voert om alle partijen te betrekken, het transitieproces op te starten, te stimuleren en de voortgang te bewaken. Onderdeel daarvan is ook monitoring, rapportage en afstemming binnen de regio. Het mag verder duidelijk zijn dat als je kerngericht werkt en participatie serieus neemt, je daar ook de ruimte voor moet bieden. Dat betekent dus dat de gemeentelijke regierol niet directief of sterk sturend ingevuld kan worden.

Gelet op de financiële last en het risicoprofiel is ontwikkelen als initiatiefnemer of substantieel mee investeren voor de gemeente Buren nu geen optie. Dit is het uitgangspunt voor grootschalige zon- en windprojecten en geldt vooralsnog ook voor warmteprojecten. De gemeente Buren zal dus op eigen initiatief geen projecten ontwikkelen of vergaand initiëren. Daarbij is wel de kanttekening te maken dat het in incidentele gevallen denkbaar is dat Buren een zeer gewenst initiatief wel nét dat ene financiële steuntje kan geven om realisatie mogelijk te maken. In voorkomende gevallen is het ook denkbaar dat er verkennend onderzoek gedaan wordt, maar het initiatief tot realisatie zal liggen bij bijvoorbeeld een samenwerkingsverband of externe partij.

Het bovenstaande geeft het beeld dat er voor de gemeente Buren geen zware uitvoerende of ontwikkelende rol is weggelegd. De rol van Buren zal dan neerkomen op een procesmatige regierol met daarbij op onderdelen een faciliterende en stimulerende rol. Hierbij staat de gemeente open voor nieuwe plannen en projecten. Ook wil de gemeente waar mogelijk meewerken om belemmeringen voor de realisatie van gewenste projecten weg te nemen. De gemeente wil daarbij planologisch meedenken en vanuit het gemeentelijke projectmanagement voor grotere projecten een lokaal coördinerende rol oppakken. Dit is ook conform de rol bij zonne- en windprojecten.

Waar nodig kan het ook aan de gemeente zijn om ontwikkelingen te reguleren, maar dat zal gaandeweg moeten blijken als de uitvoeringseffecten van de warmtetransitie echt in beeld komen. Wel is de verbinding met de omgevingsvisie gelegd bij de ontwikkeling van de concept omgevingsvisie en is ook de warmtetransitie daarin meegenomen als onderdeel van een verdere integrale ruimtelijke ontwikkeling van Buren.

8.2 Uitvoering en samenwerking

In het voorgaande zijn al een aantal nieuwe vormen van gemeentelijke betrokkenheid naar voren gekomen zoals het aanstellen van een duurzaamheidsadviseur buitengebied. Maar het vraagt ook betrokkenheid vanuit diverse gemeentelijke beleidsterreinen. Bijvoorbeeld van medewerkers die gaan over:

- Wegen, riool, kabel en leidingen;
- Wonen en RO /omgevingsvisie;
- Kernmanagers;
- Het eigen vastgoed;
- Sociaal domein;
- Adviseurs in JZ.

Het is van belang dat de opgave binnen de gemeente breed wordt gedragen en opgepakt. De warmtetransitie heeft immers betrekking op verschillende beleidsvelden. Dat vraagt om een brede interne werkgroep warmtetransitie binnen de gemeente. Met een werkgroep wordt bereikt dat medewerkers van de verschillende beleidsvelden actief worden betrokken en de warmtetransitie wordt geborgd in hun beleid en de uitvoering daarvan. Ook maakt het werken met een werkgroep het mogelijk om intern afstemming te zoeken, samen te werken, de integraliteit te zoeken en de voortgang te bewaken.

Een belangrijke rol voor de verdere ontwikkeling voor Buren is, gelet op het landelijke karakter, de rol die de duurzaamheidsadviseur buitengebied krijgt. Door het structurele karakter van deze rol, het strategische belang van deze functie voor de realisatie van de warmtetransitie en het meewerken aan de verdere ontwikkeling van aanpak en beleid, is het nuttig dat deze medewerker in gemeentelijke dienst is. Dit mede omdat het als duurzaamheidsadviseur ook nodig is om vaak afstemming met andere gemeentelijke onderdelen te zoeken.

De warmtetransitie vraagt ook externe afstemming met eerder genoemde stakeholders als woningcorporaties, Liander en eCoBuren via externe warmtetafels. Daarnaast vraagt het ook afstemming met maatschappelijke organisaties en kernorganisaties waarbij de kernmanagers in beeld komen.

Wat betreft samenwerking zijn er op het gebied van de warmtetransitie mogelijkheden om op specifieke kennis terreinen regionaal samen te werken. Zo kan de regio een rol spelen als het gaat om:

- Het gebundeld voorzien in specifieke specialistische kennis voor bijvoorbeeld het doen van technische berekeningen;
- Delen van ervaringen en kennis rond innovaties;
- Regiobrede afstemming van ontwikkelingen en monitoren van de realisatie;
- Beheer en onderhoud van warmtenetten of het toezicht daarop.

De vraag is alleen of die mogelijkheid door andere gemeenten gedeeld gaat worden.

Daarnaast wordt nu in de uitvoering al samen gewerkt met het Energieloket om inwoners te informeren, adviseren en bewust te maken. Ook verzorgt de lokale energiewerkgroep al een reeks activiteiten rond informatie, bewustwording en advies. Ook is daar het duurzaamheidsadvies voor bedrijven en instellingen over warmte, energie en klimaatadaptatie in ontwikkeling.

8.3 Ontwikkeling en beheer van warmtenetten

Er is een politiek maatschappelijke aandachtspunt als het gaat om de ontwikkeling en het beheer van warmtenetten dat gaat over betaalbaarheid, kwaliteitsborging en zeggenschap van inwoners en bedrijven. Namelijk de vraag over het publiek, collectief en particulier eigendom van collectieve warmtevoorzieningen. Concreet: moeten de belangrijkste warmteleidingen publiek eigendom zijn, waarbij de markt adviseert en realiseert. Of stuurt de gemeente de voorzieningen via opdrachtverlening bijvoorbeeld via een concessieverlening voor afgebakende gebieden. Of zet de gemeente in op vergunningverlening en het geheel in eigendom van de markt. Er zijn dan verschillende rollen voor de gemeente en dus ook meerdere varianten mogelijk. Bijvoorbeeld:

- De gemeente legt het warmtenet aan en exploiteert het samen met een energiecoöperatie.
- De gemeente laat een netwerkbedrijf het warmtenet aanleggen en exploiteren.
- De concessie verplicht tot een gebruikersraad met bepaalde bevoegdheden.

Wanneer je kiest voor de rol van concessieverlener moet je als overheid de potentiële partijen hetzelfde behandelen en duidelijke informatie geven over de aanbesteding. Dat vraagt van de gemeente technische en juridische kennis. Het zelf exploiteren van een warmtenet vraagt meer kennis onder andere wat betreft de exploitatie en uiteraard ook de middelen om te investeren.

Eerder is al aangegeven dat Buren hier geen directe rol voor zich ziet als ontwikkelaar of mede investeerder bij zon- en windprojecten. Het wordt niet als kerntaak voor de gemeente gezien en daarbij zijn ook de financiële middelen van Buren beperkt. Vooralsnog is het aannemelijk dat dat ook voor warmtenetten geldt. Een rol als concessieverlener ligt wat dat betreft meer voor de hand al vraagt de ontwikkeling van de concessievoorwaarden maatschappelijke afstemming en besluitvorming door de raad.

Punt is wel dat de Wet Collectieve Warmtevoorziening nog volop in ontwikkeling is en het is van daaruit volstrekt onduidelijk welk wettelijk kader voor warmtenetten er gaat komen. De oorspronkelijke opzet zou volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zorgen voor een strakke regulering die ten koste gaat van innovatie, burgerparticipatie en ruimte voor lokaal maatwerk en lagere tarieven. Wat past bij de steeds grotere variatie aan verschillende typen warmtenetten en de kleine, geïntegreerde warmtesystemen. De nieuwe wet zette echter in op grootschalige warmtenetten. Die is inmiddels teruggedraaid en de verdere planning is niet bekend. Maar de nieuwe wet is mogelijk wel sterk bepalend voor lokale ontwikkelingen.

Binnen de huidige wetgeving zijn er mogelijkheden voor lokale projecten zoals warmte- en koudeopslag (WKO) initiatieven. Punt is alleen, dat daarbij het zogenaamde leveranciersdilemma speelt. Voor het leveren van warmte is namelijk een vergunning nodig. De achterliggende vraag voor lokale initiatieven is of het initiatief collectief warmte levert of alleen een installatie/systeem beschikbaar stelt. Dat maakt lokale projecten mogelijk een 'juridische uitdaging' en vraagt in ieder geval om nader juridisch advies als er lokale initiatieven zijn.

Verder is er een initiatief voor het Gelders Warmte Infra Bedrijf van de provincie en Liander, dat bij de realisatie van lokale warmtenetten ook een rol kan gaan spelen. Wat die rol kan zijn moet per initiatief nagegaan worden.

Tot slot moet de kanttekening gemaakt worden dat warmte weliswaar formeel geen nutsfunctie is, maar het zeer waarschijnlijk is dat de gemeente uiteindelijk aangesproken wordt als er problemen zijn met de levering. Als bewoners in de kou zitten zal de vraag toch zijn: 'wat kan de gemeente hieraan doen?'. In het verlengde daarvan speelt daarom de vraag welke rol de gemeente kan/moet hebben rond de monitoring van de kwaliteit van beheer en organisatie van (lokale) warmtenetten.

8.4 Verduurzaming monumenten

Het doel om een aardgasvrije gebouwde omgeving in het jaar 2050 te bereiken is voor monumenten een grote uitdaging. Door matige of slechte isolatie is het aardgasgebruik in deze gebouwen hoog. Verwarming op lagere temperaturen door bijvoorbeeld warmtepompen of een midden- of lage temperatuur warmtenet is niet eenvoudig mogelijk. Daar komt bij dat isolatie complex is, omdat het uiterlijk en de constructie van monumenten niet mag worden aangetast.

Veel gemeenten beschouwen daarom waterstofgas in plaats van aardgas als de beste oplossing voor monumenten. Dat vergt een aanpassing aan de meter en de ketel, maar omvangrijke isolatie is niet nodig. De vraag is echter wel of en wanneer dit voor Buren een realistische optie gaat zijn.

Omdat de productie van waterstofgas veel energie kost, blijkt beperking van het energieverbruik van monumenten toch belangrijk. Daarom zal Buren werk maken van isolatie van monumenten, want er zijn vaak wel enige mogelijkheden.

Advies en voorlichting

Het belangrijkste instrument in de komende jaren is advies en voorlichting aan monument eigenaren, bewoners en gebruikers. Met maatregelen als kierdichting is bijvoorbeeld soms al veel winst te behalen. Isolatie van monumenten vergt advies op maat. De gemeente zal bezien hoe dit advies het beste gegeven kan worden met de hoogste kans op uitvoering van de gegeven adviezen. Elektrificatie van het aardgasverbruik in monumenten voor verwarming van tapwater (douche, keuken) en voor het koken (inductie) is ook een manier om het aardgasverbruik te verminderen.

Aanpassen van regelgeving

Een andere mogelijkheid, is het aanpassen van regelgeving ter bescherming van monumenten wanneer die energiemaatregelen beperken of onmogelijk maken. Op dit moment is het plaatsen van zonnepanelen zichtbaar vanuit de openbare ruimte of het plaatsen van geïsoleerde ramen en kozijnen bijvoorbeeld vaak niet toegestaan.

De in 2021 vastgestelde Welstandsnota is daarvoor het beleidskader. De komende tijd zal bezien worden of het 'maatwerk' dat de Welstandsnota voorstaat als het gaat om energiemaatregelen, voldoende ruimte geeft voor het realiseren van de energietransitie voor monumenten. Belangrijk is namelijk ook om bestuurlijk en politiek de uitvoeringsruimte te verkennen en aan te geven.

Duidelijk is in ieder geval, dat de opgave 'aardgasvrij' voor monumenten veel complexer is dan voor de meeste andere gebouwen. Gebieden met veel monumenten zoals de kern van Buren zijn daarom ook niet de eerste 'wijken' in onze gemeente die aardgasvrij zullen worden.

8.5 Aandachtspunten

Woningen Lingemeer en Neder-Betuwe

In onze warmte aanpak nemen wij Lingemeer als één geheel mee en daarmee ook een aantal woningen die tot de gemeente Neder-Betuwe behoren. Dat is immers doelmatig als het tot een warmtenet zou komen. Dit is afgestemd met de gemeente Neder-Betuwe.

Waterstof

Waterstof is als warmtebron nog in ontwikkeling en zal volgens de huidige verwachtingen maar beperkt voor warmte beschikbaar zijn. Dit omdat industrieel gebruik, zwaar transport en ander bestemmingen voorrang zullen krijgen. Tevens vraagt de productie van waterstof circa het dubbele aan duurzame energie dan direct elektragebruik. Het is nu dan ook niet verstandig om te wachten op deze ontwikkeling als er nu met bestaande technieken stappen gezet kunnen worden.

Aanwending van waterstof kan in de toekomst wellicht voor heel specifieke bestemmingen een optie zijn. Bijvoorbeeld als die op hoog temperatuur verwarming aangewezen blijven zoals clusters monumenten in het stadje Buren. Overigens is groen of biogas dan ook een mogelijkheid.

Biomassa

Biomassa kan in verschillende vormen ingezet worden. Het gebruik en de lokale productie van biomassa en daarmee ook biogas moet nog maatschappelijk besproken worden en vraagt een richtinggevend raadsbesluit. Dat geldt ook voor de variant van de biomeiler voor winnen van warmte uit compost. Het voornemen is daartoe in de komende jaren een aanzet te geven.

Wat betreft houtstook en pelletkachels staat in de Concept Omgevingsvisie Buren het voornemen het fijnstofgehalte in de gemeente te verminderen, door maatregelen m.b.t. houtkachels en open haarden en het stoken in de openlucht op termijn, als dat lokaal mogelijk is of wordt, te verbieden. Dat laatste met uitzondering van vuurkorven en barbecueën. Daarbij wordt ook gekeken naar het verbranden van snoeihout en gerooide bomen in het buitengebied. Deze groene reststromen kunnen beter als biomassa gebruikt worden.

De Wet Bibob

De Wet Bibob staat voor de 'Wet Bevordering Integriteits-beoordelingen' en is een preventief bestuursrechtelijk instrument dat wil voorkomen dat de overheid criminele activiteiten faciliteert met een vergunning en dat er bovendien voor wil zorgen dat de concurrentiepositie van bonafide ondernemers wordt beschermd. De wet Bibob heeft wind- en zonneparken ook aangewezen als risicocategorie. In principe moet iedere aanvraag in de risicocategorie onderzocht worden. Het beeld is dat dit feitelijk ook van toepassing is op investeringen door een onbekende partij in een warmtenet. Dan kan een Bibob-onderzoek ook onderdeel zijn van de vergunningverlening.

Inrichtingsvoorwaarden

Naast de algemene uitgangspunten zijn er net als voor zonne- en windenergie ook realisatievoorwaarden waar een project aan moet voldoen om straks voor vergunningsverlening in aanmerking te komen:

- Inpasbaarheid en landschappelijke inrichting;
- Verdere ruimtelijke aspecten in relatie tot een specifieke locatie.

Uitgangspunten voor nieuwbouw

Nieuwbouw moet al aardgasvrij opgeleverd worden. Voor kleinschalige nieuwbouw is all-electric vaak de optimale oplossing. Mogelijk dat nieuwbouw ontwikkelingen onderdeel kunnen zijn van een uitvoeringsplan voor de bredere warmte aanpak voor een eventuele kern.

Verder is het nodig dat projectontwikkelaars in een zelfde ontwikkelingsgebied rekening houden met elkaar en samenwerken. De gemeente neemt daarom regie opdat ontwikkelaars per gebied een energievoorziening ontwikkelen die optimaal is voor alle partijen. Dit met als lijn dat nieuwbouw lage temperatuur verwarming krijgt op basis van lage temperatuur bronnen (max. 55°C). Tenzij vanuit duurzaamheid een aantoonbaar zwaarwegend publiekbelang is om voor hogere temperaturen te kiezen. Zo is hogere temperatuur warmte zoveel mogelijk beschikbaar om de bestaande bebouwing van het aardgas af te halen.

Koelte

Naast warmtevoorziening in het kader van de warmtetransitie speelt vanuit klimaatadaptatie ook de toenemende behoefte aan koelte een rol. Het zal zaak zijn om beide waar mogelijk te gaan combineren.

9. Planning

De gemeente evalueert de planning in 2024 en stelt dan een geactualiseerde planning op voor 2025 en verder. De verwachting is dat bij het bereiken van het jaar 2030 een scherper beeld zal ontstaan met ook smartere doelstellingen.

9.1 Acties en activiteiten (samenvattend)

In deze visie en het plan staan op diverse plaatsen acties en activiteiten voor de verdere aanpak van de warmtetransitie. Dat zijn op basis van het voorgaande achtereenvolgens:

Het werven van een duurzaamheidsadviseur buitengebied 2022

Een duurzaamheidsadviseur buitengebied als onderdeel van de eigen organisatie per 01-01-2023. Het gaat dan om iemand die technische kennis en communicatieve vaardigheden goed weet te combineren.

Het zal een voorstel nieuw beleid 2023 worden of eerder als er structurele gelden voor duurzaamheid/warmte beschikbaar komen bijvoorbeeld bij een nieuw regeerakkoord.

Verkennen van de mogelijkheden Maurik en Lingemeer 2022

Bijeenkomsten met inwoners, haalbaarheidsonderzoeken en een werkbudget voor advies en ondersteuning bij het ontwikkelen van een uitvoeringsplan. Eerste rapportage van de voortgang eind 2022.

Betrekken van de overige kernen 2022

Verkenning met inwoners van de ontwikkeling wat betreft de mogelijke warmtebronnen en een aanpak met eventuele tussenstappen als isoleren en/of besparen. Een werkbudget voor advies en ondersteuning bij het ontwikkelen van een plan. Eerste rapportage van de voortgang eind 2022.

Formeren van een klankbordgroep 2022

Het doen van een voorstel aan de raad over de samenstelling, opzet, rol en het formeren van een klankbordgroep. Het gaat dan ook om de positie van de klankbordgroep ten opzichte van de gemeentelijke rol en die van lokale werkgroepen. Daarbij moet ook de vraag beantwoord worden of de klankbordgroep een formele of een informele status krijgt.

Isoleren en aanpassen 2022

Ontwikkelen van een plan 'bespaar, isoleer en meer'. De inzet daarbij is de proactieve ondersteuning als het gaat om het 'goede duurzame gesprek' en ondersteunen van (collectieve) initiatieven. Dat ook met de ambitie om in te zetten op aardgasvrij-ready. Gelet op de zekere urgentie is ontwikkeling in 2022 van het plan nodig.

Informatie-, communicatie- en participatieplan 2022

Communicatie en informatie vormen de basis van de uitvoering van de warmtetransitie en het goed betrekken van inwoners. Uit de inwonersronde kwam wat dat betreft een reeks suggesties naar voren. Om te motiveren en te betrekken moet de communicatie als boodschap perspectief bieden: Laten zien dat het kan!

Monitoren met ondernemersverenigingen en andere organisaties of meer ondersteuning voor bedrijven en organisaties nodig is, dan die het loket van Energiecoöperatie eCoBuren kan leveren. Zo ja, ook een beeld geven van wat dan aan ondersteuning nodig is.

Verkennen van nut en mogelijkheden stimuleren kleine warmte initiatieven 2023

Een stimuleringsbeleid kleine initiatieven is wenselijk om deze ruimte en mogelijkheden te bieden. Dat vraagt onderzoek en dan kan ook gekeken worden wat voor beleidsinstrumenten passend zijn. Wel alvast het voorstel voor twee pilotinitiatieven een onderzoeksbijdrage van maximaal €25.000 op te nemen. Dit in verband met prioriteitstelling in de workload pas in 2023.

Evaluëren 2024

In 2024 het evalueren en opstellen van een geactualiseerd plan voor 2025 en verder. Met mogelijk een 2de draagvlakonderzoek voor de verdere ontwikkeling van de participatie aanpak.

Verder de volgende in 2022 en 2023 nog te verkennen onderwerpen:

- Verduurzamen monumenten
- Inzet van Biomassa, Biogas en Biomeiler
- Energiearmoede
- Een (gemeentelijk) warmtebedrijf

9.2 Kosten en dekking

In de meerjarenbegroting staat op dit moment onder duurzaamheid voor de warmtetransitie geen structureel budget. Wel staat in de begroting van 2022 een voorstel nieuw beleid voor een proces-begeleider warmte/participatie, die met name het participatietraject met de kernen gaat begeleiden. Verder zijn er in het verleden incidentele middelen beschikbaar gesteld door het rijk via de september circulaire 2019 voor het ontwikkelen van de warmtevisie. Deze incidentele middelen zijn doelmatig besteed en voor het resterende deel is in de 2de bestuursrapportage 2021 een voorstel opgenomen om er een warmtefonds mee te vormen. Dit om de incidentele kosten van de eerste initiatieven met bijvoorbeeld een haalbaarheidsstudie te ondersteunen. Verder zijn de middelen echter beperkt.

Nu volgen samengevat de incidentele en structurele kosten van de diverse activiteiten. Daarna volgt een beeld van de mogelijke dekking van deze kosten.

1: Buitengebied: Duurzaamheidsadviseur

Functie per 01-01-2023: duurzaamheidsadviseur Het gaat dan om de salariskosten voor een nieuwe hoogwaardige functie met een structureel budget van voor een fulltimer op jaarbasis van € 91.000.

=> Dit als structureel budgetvraag voor de begroting 2023.

2: Pilots Lingemeer en Maurik

Naast trajectbegeleiding is een eerste haalbaarheidsonderzoek nodig per locatie/pilot van naar schatting € 50.000 dat antwoordt op de vraag of het haalbaar is en tegen welke kosten. De volgende meer op realisatiegerichte onderzoeken zouden dan initieel voor rekening van de initiatiefnemers zijn.

⇒ Dit als incidenteel budget voor twee haalbaarheidsonderzoeken: € 100.000 uit het gevormde warmtefonds 2021/2022.

3: Overige kernen

Het gaat hier om een werkbudget voor advies en ondersteuning bij het ontwikkelen van warmteplannen met werkgroepen per kern. Dan gaat het concreet om kosten voor bijeenkomsten, voor overleg, deskundigen, oriëntatiebezoeken, etc. (15 kernen x € 1.000) en daarnaast een werkbudget voor korte scans en analyses van € 10.000. Dan gaat het om een structureel budget van € 25.000 per jaar.

⇒ Incidenteel budget extra 2022. Wel structurele budgetvraag bij de begroting 2023.

4: Klankbordgroep

Dan gaat het concreet om kosten voor bijeenkomsten etc.

6 x per jaar à € 250 en werkbudget voor werkbezoeken, verkenningen, onderzoeken € 10.000. Dan gaat het om een structureel budget van € 11.500 per jaar.

⇒ Incidenteel budget extra 2022. Wel structurele budgetvraag bij de begroting 2023.

5: Isoleren en aanpassen

Het ontwikkelen van een plan 'bespaar, isoleer en meer', dat inzet op de proactieve ondersteuning en de ambitie heeft om in te zetten op aardgasloos-ready. Dit vraagt gelet op de werkdruk externe inzet (inhuur) in 2022 € 50.000.

⇒ Incidenteel budget uit het gevormde/te vormen warmtefonds 2022.

6: Informatie, communicatie en participatie

Dit warmteplan biedt het kader voor periodieke informatie, communicatie en participatie en daarvoor zullen kosten gemaakt worden. Dat vraagt om een werkbudget. Het gaat dan om kosten als:

- Driemaal per jaar een informatieronde in de lokale media met een pagina met brede info over de stand van zaken en verdere ontwikkelingen. 3 x € 600 = € 1.800.
- Zesmaal per jaar een digitale nieuwsbrief naar: kernorganisaties, abonnees, stakeholders, etc. 6 x € 250 = € 1.250.
- Een informatiebijeenkomst per kern 15 x € 500 = € 7.500.

Samen structureel € 10.500 per jaar. (afgerond)

⇒ Incidenteel budget extra 2022. Wel structurele budgetvraag bij de begroting 2023.

7: De integrale benadering en diversen

De verdere ontwikkeling van het warmteplan vraagt afstemming met stakeholders, kennisontwikkeling, regio overleg, trajectbegeleiding etc. Hier valt ook een bijdrage aan eCoBuren voor duurzaamheidsadvies voor ondernemers onder. Eveneens voor algemene kosten als algemene informatiebijeenkomsten, etc. Kortom een werkbudget voor diverse, maar ook onverwachte activiteiten van circa 10% van het structurele budget: naar beneden afgerond € 12.500.

⇒ Incidenteel budget extra 2022. Wel structurele budgetvraag bij de begroting 2023.

8: Kleine initiatieven

Voor twee pilotprojecten kleine WKO initiatieven een onderzoeksbijdrage van € 25.000 per initiatief.

⇒ Incidenteel en in verband met prioriteitstelling pas in 2023.

Samenvattend

	Activiteit	Extra 2022	Nieuw beleid 2023 structureel	Nieuw beleid 2023 incidenteel	Warmte fonds
1.	Duurzaamheidsadviseur buitengebied		€ 91.000		
2.	Haalbaarheid onderzoeken Maurik en Lingemeer				€ 100.000
3.	Overige kernen Werkbudget	€ 25.000	€ 25.000		
4.	Klankbordgroep Werkbudget	€ 11.500	€ 11.500		
5.	Ontwikkeling plan isoleren en besparen (externe inzet)				€ 50.000
6.	Publiciteit / participatie Werkbudget	€ 10.500	€ 10.500		
7.	Diversen	€ 5.000	€ 12.500		
8.	Stimuleren kleine initiatieven			€ 50.000	
	Totaal:	€ 52.000	€ 150.500	€ 50.000	€ 150.000

De dekking

De structurele uitgaven zullen uit eigen middelen moeten komen en daarvoor zal bij kadernota 2023 voor de begroting 2023 een aantal voorstellen nieuw beleid gedaan worden. Het is wellicht mogelijk dit deels te financieren uit een ophoging van het gemeentefonds voor duurzaamheid / warmtetransitie als daarover afspraken zijn gemaakt in een nieuw landelijk regeerakkoord. Hier wordt onder andere de VNG nadrukkelijk op aangedrongen.

Vooruitlopend daarop is in 2022 een incidenteel budget nodig en dat wordt aangevraagd via de tweede Burap 2021 als overheveling naar 2022 uit resterende middelen duurzaamheid. Dit is daarom samen met de vorming van een warmtefonds 2022 opgenomen in de tweede Burap 2022. Beiden dus met als dekking resterende middelen 2021 en dan met name de eerder genoemde incidentele bijdrage uit het gemeentefonds 2019 voor de warmtevisie.

Verder zal nagegaan worden wat de mogelijkheden zijn (op basis van het lokale Treasury Statuut) voor garantiestellingen en/of een revolving fund voor leningen aan lokale initiatieven. Beiden kunnen onderdeel zijn van een pakket maatregelen om lokale initiatieven te stimuleren. Bij het onderzoek naar haalbaarheid en wenselijkheid van een dergelijk pakket zal ook naar de financieringsaspecten van het fonds gekeken worden. Dan valt te denken aan een lening via het BNG, de relatie met het weerstandsvermogen en de uitvoering van een dergelijke regeling. Dit zal afhankelijk van de prioritering in 2022 of 2023 onderzocht worden.

Er zijn ook mogelijkheden voor subsidies bij provincie, rijk en Europa. Het vraagt wel de inzet van een 'subsidioloog' om die te 'verkennen en aan te vragen'. Wellicht iets om in regioverband op te pakken.

Tot slot:

Met de warmtetransitie betreden we onbekend terrein en zal zich gaandeweg een aanpak ontwikkelen. Ongetwijfeld zal bij de uitvoering in 2022 en 2023 blijken dat andere stappen en mogelijkheden de realisatie gaan bepalen en dat bepaalde onderdelen meer ondersteuning vragen. Als dat wezenlijke budgetaire effecten heeft, wordt bij de burap of anderszins gemeld.

10. Slotwoord

De mogelijkheden op basis van de huidige stand der techniek zijn voor Buren beperkt en het wachten is op innovaties. Duidelijk is echter dat individueel en/of collectief maatwerk per kern en in het buitengebied belangrijk zijn en dat we nu al wel een begin maken met de warmte opgave uit het nationale Klimaatakkoord.

Buren heeft een ondernemende bevolking, er is een actieve energiecoöperatie en een aanzienlijke sociale cohesie in de meeste kernen. Dit vormt een goede basis om de warmtetransitie die op vele vlakken ingrijpend en complex gaat zijn, succesvol op te kunnen pakken met inwoners en door inwoners: Op weg naar een duurzame gemeente Buren!

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van bestaande verwarmingstechnieken

Bijlage 2: Kaart aanwijzing drinkwatergebied

Bijlage 3: Rapport Energie Samen Rivierenland

Bijlage 4: Rapport Spectrum

Bijlage 5: Wat 'anders verwarmen' voor u als inwoner betekent.

Bijlage 6: Participatieladder

Bijlage 7: Aanzet klankbordgroep